

06.02.2015.

I sesija

Visneaizsargātāko iedzīvotāju grupu līdzdalības veicināšana darba tirgū

Radīt vairāk darba vietu, nodrošināt labāku dzīvi cilvēkiem, kā arī gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi – šāds mērķis ir definēts Eiropas Nodarbinātības stratēģijā un stratēģijā “Eiropa 2020”. Prasmes, kas sekmē iekļaušanos darba tirgū, veicina arī iedzīvotāju pilnvērtīgu līdzdalību ekonomiskajā, sociālajā un kultūras dzīvē. Šā mērķa sasniegšanu sarežģī gan Eiropas Savienības (turpmāk – ES) darba tirgus strukturālās pārmaiņas un šā tirgus neelasība, gan pašā sabiedrībā notiekošās pārmaiņas. Tāpēc šajā kontekstā noteikti ir jārunā par to, kā veicināt vismazāk aizsargāto iedzīvotāju grupu līdzdalību darba tirgū.

Nodarbinātības jomā Eiropa šobrīd saskaras ar vēl nepieredzētu izaicinājumu kopumu – sabiedrības novecošanos vienlaikus ar tādām krasām pārmaiņām darba tirgū, kas ir saistītas ar specifisku tehnoloģisku prasmju nepieciešamību, kā arī tradicionālu nodarbinātības jomu un veidu izzušanu. Īpaši grūti pielāgoties jaunajiem darba tirgus nosacījumiem ir tieši vismazāk aizsargātajām iedzīvotāju grupām (invalidi, pirmspensijas vecuma cilvēki, ilgstošie bezdarbnieki). Atbildīgi un radoši risinot šo iedzīvotāju nodarbinātības jautājumu, būtu iespējams panākt, ka šīs vismazāk aizsargātās iedzīvotāju grupas sekmīgi iekļaujas darba tirgū, un līdz ar to mazināt gan nabadzības, gan atstumtības risku, turklāt – optimālā gadījumā – veicināt uzņēmēju konkurētspēju, jo šādi tiek atrasti darbinieki grūti aizpildāmām darba vietām.

Viena no vismazāk aizsargātajām bezdarba un sociālās atstumtības riska grupām ir cilvēki ar **invaliditāti**. ES stratēģijā invaliditātes jomā 2010.–2020. gadam ir izvirzīts mērķis panākt, lai cilvēki ar invaliditāti visā Eiropas Savienībā varētu piedalīties jebkurās ikdienas dzīves aktivitātēs. Lai šādu mērķi sasniegtu, jānodrošina vides, pakalpojumu un resursu pieejamība. Līdz ar to nepieciešams integrēt dažādas ES un dalībvalstu politikas vienotā, uz mazaizsargāto grupu interesēm vērstā nodarbinātības platformā. Turklāt jāņem vērā, ka vides un pakalpojumu pieejamība personām ar ierobežotām iespējām ir būtiska ekonomikas attīstībai kopumā.

Pēdējos gados dažādu ekonomisko procesu ietekmē ir pastiprinājusies **ilgstošo bezdarbnieku** īpatsvara pieauguma tendence. Tādi faktori kā vecums, dzimums, reģionālās atšķirības, izglītības līmenis, maz pieprasīta profesija, invaliditāte negatīvi ietekmē ilgstošā bezdarba rādītājus. Ilgstošo bezdarbnieku zemā produktivitāte ir saistīta ar darba iemaņu zaudēšanu, tāpēc būtiska ir darba iemaņu uzturēšana un savlaicīga atjaunošana. Atgriežoties darba tirgū pēc ilgstošas prombūtnes, nepieciešama apmācība ne vien konkrēto darba pienākumu veikšanai, bet arī sociālo iemaņu un pamatprasmju atjaunošanai.

Sociālās atstumtības riskam pakļautā iedzīvotāju grupa, kam grūti iekļauties darba tirgū, ir **pirmspensijas vecuma cilvēki**. Šīm grūtībām par iemeslu var būt iegūtās profesijas neatbilstība jaunajām darba tirgus prasībām, nepietiekamas jauno tehnoloģiju pārvaldīšanas prasmes. Daļai pirmspensijas vecuma cilvēku pielāgošanās mainīgajiem dzīves apstākļiem ir laikietilpīgs process, un šajā periodā viņi ir pakļauti bezdarba riskam, zaudē ticību saviem spēkiem un rezultātā pazeminās viņu dzīves līmenis. Jārēķinās arī ar to, ka pieejamais darbaspēks pakāpeniski noveco un līdz ar to nākotnē var kļūt akūts darbinieku trūkums. Tāpat ir jāveido aktīva un iekļaujoša nodarbinātības politika, pirmspensijas vecuma cilvēkiem ne tikai jānodrošina iespēja izglītoties, bet viņi arī jāmotivē un jāiedrošina nepieciešamības gadījumā uzņemties izaicinājumu apgūt jaunas prasmes vai pārkvalificēties.

Nodarbinātības atbalsta pasākumi, kā arī šobrīd individuāli pielāgotie mazaizsargātajām sociālajām grupām paredzētie aktīvie darba tirgus pasākumi ir efektīvākie līdzekļi, ar kādiem var nodrošināt atbalstu šo grupu iekļaušanos darba tirgū, un vienlaikus arī nabadzības un sociālās atstumtības risku mazināšanas instrumenti. Pieredze rāda, ka nodarbinātības atbalsta pasākumi dalībvalstīs tiek veikti atšķirīgi, izvēloties attiecīgās valsts kultūras, ekonomiskajai un sociālajai paradigmai atbilstošāko pieeju.

Iespējamie diskusiju jautājumi:

- *ES kopējie nākotnes izaicinājumi un mērķi mazaizsargāto iedzīvotāju grupu nodarbinātības kontekstā.*
- *Vai Eiropas Nodarbinātības stratēģija un stratēģija "Eiropa 2020" ir pietiekami efektīva? Kā panākt, lai Eiropas Savienībā līdz 2020. gadam izdotos sasniegt stratēģijā "Eiropa 2020" izvirzīto mērķi nodarbinātības jomā un pasargāt iedzīvotājus no nabadzības un sociālās atstumtības?*
- *Kāda ir digitālo jautājumu prioritātes horizontālā ietekme uz vismazāk aizsargāto iedzīvotāju grupu nodarbinātību (prasmju novecošanās, nepieciešamās tehnikas iegādei un tās lietošanas iemaņu apguvei nepieciešamo līdzekļu trūkums)?*

